

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Кафедра кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності**

Саско О.І.

**Кримінальне право (Загальна частина): практикум
*Методичні рекомендації для організації
самостійної роботи*
здобувачів освіти
галузі знань D – Бізнес, адміністрування та право;
спеціальності D8 Право
освітньо-професійної програми «Право»
підготовки бакалавра**

Луцьк - 2025

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол № 1 від 24 вересня 2025 р.)

Рецензенти:

Кравчук В. М. – професор кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права, доктор юридичних наук, професор

Юхимюк О. М. – доцент кафедри теорії та історії держави і права та порівняльного правознавства, кандидат юридичних наук, доцент

Саско О.І.

С 20 Кримінальне право (Загальна частина): практикум: метод. реком. для організації самостійної роботи здобувачів освіти галузі знань Д – Бізнес, адміністрування та право; спеціальності Д 8 Право, освітньо-професійної програми «Право», підготовки бакалавра. Луцьк: Волинс. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2025. 53 с.

Методичні рекомендації містять методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи здобувачів освіти. Для оволодіння теоретичними знаннями загальної частини кримінального права та закріплення практичних навичок для їх застосування в конкретних життєвих ситуаціях, а також формування правової культури при практичному застосуванні норм кримінального законодавства, здобувачам освіти пропонуються задачі та тести до кожної теми освітнього компонента «Кримінальне право. Загальна частина».

Рекомендовано здобувачам освіти II курсу, спеціальності Д 8 Право, освітньо-професійної програми «Право», підготовки бакалавра.

Вступ

Кримінальне право належить до числа найважливіших освітніх компонентів кримінально-правового циклу. Курс кримінального права передбачає вивчення Загальної частини кримінального законодавства. Важливу роль у засвоєнні теорії кримінального права відіграє самостійна робота. Самостійна робота здобувачів освіти є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Важливими завданнями самостійної роботи освітнього компонента «Кримінальне право. Загальна частина» є вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють правовідносини у сфері кримінального правопорушення та покарання, основних інститутів і понять кримінального права, а також набуття навичок застосування теоретичних знань на практиці.

Формами самостійної роботи здобувача освіти з освітнього компонента «Кримінальне право. Загальна частина» є оволодіння теоретичними знаннями в галузі кримінального права та закріплення практичних навичок для їх застосування в конкретних життєвих ситуаціях, формування правової культури при практичному застосуванні норм кримінального законодавства.

Самостійна робота освітнього компонента «Кримінальне право. Загальна частина» сформульована у формі практикуму. Даний практикум направлений на засвоєння теоретичних знань здобувачів освіти. Використовуючи теоретичні знання здобувачі освіти навчатимуться застосовувати їх на практиці. Для ефективного засвоєння теоретичного матеріалу будуть використовуватися такі форми контролю як: РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, Т – тести, а також аналіз закону/судового рішення тощо. Запропонований навчальний практикум містить задачі, тести з освітнього компонента «Кримінальне право. Загальна частина», Його мета – надати здобувачам освіти, можливість своєрідного тренінгу, а також перевірка отриманих у ході вивчення лекційного курсу знань на практиці. Тому для практичного застосування знань на практиці, здобувачам освіти потрібно вивчити відповідні законодавчі та інші нормативні акти, які зазначені у списку рекомендованої літератури, що є необхідним для виконання навчальних завдань.

При підготовці відповідей на питання, що містяться у завданнях, необхідно виробляти навички самостійної роботи з нормативним матеріалом. Слід використовувати також рекомендовані монографії, журнальні та газетні публікації.

Підготовленість здобувача освіти до заняття засвідчується наявністю у нього конспекту, в якому цитуються положення нормативних актів, дається

письмове вирішення теоретичних та практичних ситуацій. Відсутність конспекту свідчить про те, що здобувач освіти не готовий до заняття, і є підставою для виставлення йому незадовільної оцінки.

Виступаючи на семінарському занятті, здобувач освіти, який самостійно виконав завдання, що розміщені у практикумі, повинен викласти суть питання, запропонувати своє вирішення і обґрунтувати його. З дозволу викладача інші здобувачі освіти доповнюють доповідача або висловлюють свої точки зору.

Завдання до самостійної роботи не оцінюються окремо. Контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем освіти, здійснюється під час проведення семінарських занять, а також на підсумковому модульному контролі. Теми та питання винесені на самостійне опрацювання входять у модуль. Вони контролюються після закінчення логічної завершеної частини лекцій та інших видів занять, а їх результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

III семестр

Тема 1. Поняття, предмет, завдання та система кримінального права

Розв'яжіть тести:

Гр. Андрон (20 років) разом із гр. Дейно (17 років) вночі проникли у гараж до гр. Мосова та заволоділи його (транспортним засобом – автомобілем). За результатами кримінального провадження за ч. 2 ст. 289 КК України суд призначив покарання гр. Андрону у виді позбавлення волі строком 7 років. А гр. Дейно, з урахуванням його неповноліття, – 5 років позбавлення волі. Виходячи з якого принципу кримінального права суд призначив різну міру покарання співучасникам кримінального правопорушення:

- 1) принцип індивідуалізації покарання;
- 2) принцип диференціації кримінальної відповідальності;
- 3) принцип суб'єктивного ставлення у вину;
- 4) принцип невідворотності кримінальної відповідальності.

2. Принцип невідворотності кримінальної відповідальності означає:

- 1) кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, має понести покарання;
- 2) кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, підлягає кримінальній відповідальності;
- 3) особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, не може бути звільнена від кримінальної відповідальності;
- 4) особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, не може бути звільнена від покарання.

3. Ч. 2 ст. 36 КК України вказує: «кожна особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади». Який метод правового регулювання в основі наведеного правового припису:

- 1) заборона;
- 2) заохочення;
- 3) обов'язок;
- 4) дозвіл.

4. КК України не передбачає можливості застосування до неповнолітніх осіб покарання у виді довічного позбавлення волі (ст. 98 КК України), оскільки такий стан правового регулювання:

- 1) порушує принцип рівності громадян перед законом;

- 2) є проявом принципу гуманізму;
- 3) порушує принцип справедливості;
- 4) є проявом принципу індивідуалізації покарання.

5. Громадянин України Потапов на території Республіки Польща вбив громадянина Республіки Польща Яна. Судом Республіки Польща гр. Потапов був засуджений до покарання у виді позбавлення волі строком на 9 років. Після відбуття покарання гр. Потапов повернувся в Україну. Чи підлягає гр. Потапов кримінальній відповідальності в Україні:

- 1) ні, оскільки це порушення принципу заборони двічі притягувати до відповідальності за один і той же злочин (*non bis in idem*);
- 2) так, оскільки діє принцип невідворотності кримінальної відповідальності;
- 3) ні, оскільки це порушення принципу справедливості;
- 4) ні, оскільки це порушення принципу гуманізму.

Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність

Розв'яжіть тести:

1. У якій із запропонованих відповідей кримінально-правова норма за способом опису є бланкетною:

- 1) порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження (ч. 1 ст. 286);
- 2) державна зрада, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ч. 1 ст. 111);
- 3) поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги завідомо психічно здорової особи (ч. 1 ст. 151);
- 4) вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (згвалтування) (ч. 1 ст. 152).

2. Відповідно до п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України вбивство з корисливих мотивів карається позбавленням волі на строк від 10 до 15 років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна. Визначте вид санкції:

- 1) проста, одинична, відносно визначена;

- 2) проста, альтернативна, відносно визначена;
- 3) кумулятивна, альтернативна, відносно визначена;
- 4) кумулятивна, одинична, відносно визначена.

3. Конституційний Суд України у Рішенні від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000 (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) розтлумачує зворотну дію кримінального закону в часі. Визначте вид тлумачення за суб'єктом:

- 1) судове;
- 2) автентичне;
- 3) наукове;
- 4) легальне

4. Закон про кримінальну відповідальність, офіційно оприлюднений 1 жовтня 2025 року без вказівки в ньому на час вступу його в силу, набере чинності:

- 1) 1 жовтня 2025 року;
- 2) 10 жовтня 2025 року;
- 3) 11 жовтня 2025 року;
- 4) 15 жовтня 2025 року.

5. Територіальна чинність кримінального закону не поширюється на:

- 1) військові кораблі, приписані до портів України, які знаходяться під прапором України у відкритому морі, територіальних водах чи портах інших держав;
- 2) іноземні військові судна, які знаходяться у територіальних водах чи порту України;
- 3) військові повітряні судна України, приписані до аеродромів України, під розпізнавальним знаком України у повітряному просторі чи на аеродромі іншої держави;
- 4) невійськові повітряні судна України, які приписані до аеропортів України та знаходяться за її межами у відкритому повітряному просторі під розпізнавальним знаком України.

Розв'яжіть задачу:

1. Гр. Чаріков вирішив позбутися своєї коханки, яка постійно провокувала конфліктні ситуації між ним та дружиною. Чаріков виготовив

вибуховий пристрій і заховав його в салоні її автомобіля. Жінка з м. Володимир поїхала на закупи до м. Замость (Польща), де і стався вибух.

Визначте місце і час вчинення кримінального правопорушення.

2. Мешканець Сум гр. Волік, перебуваючи у Німеччині в гостях у своїй тітці, вчинив хуліганські дії, заподіявши потерпілому тілесні ушкодження, за що отримав кримінальне покарання у виді штрафу.

Чи підлягає Волік кримінальній відповідальності за цей факт після повернення додому в Україну?

3. На теплоході “Україна”, приписаному до порту Одеса, під час подорожі морем до США громадянин Румунії Кривон вбив громадянина Молдови Мозгового.

Закон якої країни має бути застосований у цьому випадку?

4. У ч. 3 ст. 263 КК України передбачено, що особа, яка добровільно здала вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини, що зберігалися у неї без відповідного дозволу, звільняється від кримінальної відповідальності. Практика застосовує цю норму про добровільне здавання вказаних предметів також і тоді, коли винний виготовив, придбав або носив їх без відповідного дозволу.

Дайте письмову відповідь про те, яке тлумачення дає практика вказаній статті КК України.

5. Українські прикордонники затримали за десять морських миль від берегів Чорного моря іноземну шхуну, яка в територіальних водах України займалася незаконним рибним промислом.

За законодавством якої держави повинно вирішуватися питання про кримінальну відповідальність іноземних громадян за вчинення цього суспільно небезпечного діяння?

Тема 3. Поняття кримінального правопорушення та його види

Розв’яжіть тести:

1. Гр. Аксьонов після роботи проводжав свою колегу гр. Данову до зупинки громадського транспорту. Біля зупинки гр. Данова посковзнулась. Падаючи вона зачепила рукою гр. Аксьонова, який не втримав рівновагу, упав та вдарившись головою об бордюр. Від отриманої травми гр. Аксьонов помер на другий день у лікарні. Чи можна притягнути гр. Данову до кримінальної відповідальності за необережне вбивство (ст. 119 КК України)?

- 1) так, оскільки є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті;
- 2) ні, оскільки необережне заподіяння смерті не є кримінально протиправним;
- 3) ні, оскільки вона не є суб'єктом кримінального правопорушення;
- 4) ні, оскільки відсутнє суспільно небезпечне діяння.

2. 16-річний Артур неодноразово умисно поширював завідомо недостовірні відомості, що ганьблять честь і гідність Марії, (зводив наклеп). Яка ознака, що характеризує кримінальне правопорушення відсутня у даній ситуації:

- 1) суспільна небезпека;
- 2) винність;
- 3) кримінальна протиправність;
- 4) суб'єкт кримінального правопорушення.

3. Розділ I Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України» доповнено ст. 114-¹ «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» (Закон України від 8 квітня 2014 року). Встановлення кримінально караних діянь та визначення цих діянь кримінальними правопорушеннями називається:

- 1) декриміналізацією
- 2) криміналізацією;
- 3) пеналізацією;
- 4) депеналізацією

4. 12-річна Оксана вчинила крадіжку в значних розмірах. Яка ознака, що характеризує кримінального правопорушення відсутня:

- 1) суспільна небезпека;
- 2) кримінальна протиправність;
- 3) караність;
- 4) суб'єкт кримінального правопорушення.

5. Гр. Орест умисно протиправно заподіяв смерть іншій особі. Відкрито кримінальне провадження за ч. 1 ст. 115 КК України («карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років»). За ступенем тяжкості злочин відноситься до:

- 1) нетяжкий злочин;
- 2) тяжкий злочин;

- 3) особливо тяжкий злочин;
- 4) особливо небезпечний злочин.

6. Гр. Мах та гр. Дяков викрали з дачної ділянки гр. Петрова металеву бочку, яку здали на металобрухт. Правоохоронним органам гр. Петров пояснив, що навіть зрадів такій пропажі. Оскільки давно мав намір очистити двір від непотребу, а от робочих рук бракувало. Має місце (ознайомтеся із ст. 185 КК України):

- 1) злочин;
- 2) кримінальний проступок;
- 3) малозначність діяння;
- 4) казус.

7. Гр. Рой за чаркою із своїм сусідом гр. Васіним сказав, що підозрює свою дружину Олену у зраді із кумом. І якщо це підтвердиться – то вб'є обох. Дайте правову оцінку:

- 1) злочин;
- 2) кримінальне правопорушення;
- 3) виявлення наміру вчинити кримінальне правопорушення;
- 4) казус.

Розв'яжіть задачі:

1. Відряджений на перевезення цукрових буряків шофер Шумейко домовився продати одну автомашину буряків Василенкові, який виготовляв з них самогон. Шумейко був затриманий працівниками поліції в момент продажу буряків останньому.

Чи є дії Шумейка та Василенка кримінально протиправними та караними?

2. Сидоренко вирішив охороняти свій садок за допомогою спеціально виготовленого ним приладу, через який проходив електричний струм. Пізно вночі Сидоренко заснув, а прилад забув вимкнути, внаслідок чого тяжко поранено електричним струмом Зінченка, який проходив біля домівки Сидоренка.

Чи є дії Сидоренка кримінально протиправними та караними?

3. гр. Афонія ішов додому повз дачний масив з городами громадян і захотів печеної картоплі. Він без дозволу накопав майже кілограм картоплі, спік її та почав їсти, але був затриманий власниками.

Чи можна притягти Афонія до кримінальної відповідальності за вчинені ним дії?

Тема 4. Кримінальна відповідальність та її підстава

Розв'яжіть тести:

1. З якого моменту припиняється кримінальна відповідальність?

- 1) призначення покарання;
- 2) набрання вироком законної сили;
- 3) відбуття покарання;
- 4) погашення або зняття судимості.

2. Що є підставою кримінальної відповідальності?

- 1) вчинення юридичною особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого КК України;
- 2) невчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого КК України;
- 3) вчинення особою суспільно небезпечного діяння, передбаченого як кримінальне правопорушення у міжнародному договорі України;
- 4) вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого КК України.

3. Що не є формою реалізації кримінальної відповідальності?

- 1) засудження винного, не пов'язане з призначенням йому покарання;
- 2) звільнення від кримінальної відповідальності з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи або організації;
- 3) засудження особи, пов'язане з призначенням покарання, але без його реального відбування;
- 4) відбування призначеного судом покарання.

4. Кримінальна відповідальність носить:

- 1) загальний характер;
- 2) колективний характер
- 3) індивідуальний характер;
- 4) особистий характер.

5. З якого моменту настає кримінальна відповідальність?

- 1) з моменту виникнення наміру вчинити кримінальне правопорушення;
- 2) з моменту пред'явлення особі обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення

- 3) з моменту постановлення обвинувального вироку суду;
- 4) з моменту набрання обвинувальним вирок суду законної сили.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Котов таємно проник до квартири гр.. Орлова. та викрав ноутбук (ч. 3 ст. 185 КК України). Судом гр. Котов був визнаний неосудним.

Чи є підстави для притягнення гр. Котова до кримінальної відповідальності?

2. Гр. Зотов., працював токарем на заводі. Після роботи намагався з заваду винести двигун. Однак, на прохідній його було затримано, а двигун вилучено. Суд звільнив гр.. Зотова від відбування покарання на підставі ч. 1 ст. 75 КК України.

Чи є застосування таких заходів реалізацією кримінальної відповідальності?

3. Висококваліфікований лікар-хірург Маслов після вдало проведеної операцій прийняв від родичів прооперованого хворого Бутко подарунок у сумі 3 000 грн.

Чи є підстави для притягнення хірурга Маслова. до кримінальної відповідальності?

Варіант: лікар Маслов часто погоджувався на проведення складних операцій лише після того, як одержував від хворих або їхніх родичів гроші.

4. Гр. Виноградова було засуджено за ст. 194 КК України до шести років позбавлення волі за те, що з помсти він підпалив будинок свого сусіда. Визнавши злочин тяжким, суд на підставі ст. 63 КК України призначив Виноградову позбавлення волі.

Чи правильно суд визнав злочин тяжким?

Які правові наслідки тяжкого злочину передбачені законом про кримінальну відповідальність?

Тема 5. Склад кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

1. Як співвідносяться поняття «кримінальне правопорушення» та «склад кримінального правопорушення»?

- 1) ніяк ці поняття не співвідносяться;
- 2) співвідносяться як частина і ціле;

- 3) склад кримінального правопорушення є соціально характеристико кримінального правопорушення;
- 4) кримінальне правопорушення – це конкретне суспільно небезпечне діяння, а склад кримінального правопорушення – юридичне поняття про кримінальне правопорушення певного виду.

2. Ознаками складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єктивну сторону, є (оберіть найбільш повну відповідь):

- 1) суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням і суспільно небезпечними наслідками, місце, час, обстановка, спосіб, а також засоби вчинення кримінального правопорушення;
- 2) суспільно небезпечне діяння;
- 3) суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), причинний зв'язок між діянням та наслідками.
- 4) суспільно небезпечне діяння, суспільно небезпечні наслідки, час, місце, обстановка вчинення кримінального правопорушення;

3. Назвіть елементи складу кримінального правопорушення:

- 1) об'єкт кримінального правопорушення, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єкт кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення;
- 2) протиправність, суспільна небезпечність, винність та караність;
- 3) діяння, наслідки, мета та мотив;
- 4) об'єкт кримінального правопорушення, діяння, вина, фізична осудна особа.

4. Визначте обов'язкові ознаки складу кримінального правопорушення:

- 1) об'єктивні ознаки, що включаються в об'єкт кримінального правопорушення та об'єктивну сторону кримінального правопорушення, та суб'єктивні ознаки, що включаються в суб'єкт кримінального правопорушення та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення;
- 2) обов'язкові ознаки, що включають протиправне діяння та суспільно небезпечні наслідки, та факультативні ознаки, що вміщують суб'єктивну сторону та суб'єкт кримінального правопорушення;
- 3) основні ознаки (об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона) та додаткові ознаки (об'єкт, суб'єкт);

4) об'єктивні ознаки (дія, місце, час, засоби, мета, мотив, умисел, необережність) та суб'єктивні ознаки (фізична, осудна особа, що досягла 16 років, а в деяких випадках 14 років).

5. Назвіть привілейований склад кримінального правопорушення:

- 1) склад із такими ознаками, які обтяжують або пом'якшують відповідальність і впливають на кваліфікацію;
- 2) склад, що характеризується обставинами, які істотно підвищують суспільну небезпечність та караність кримінального правопорушення;
- 3) склад із такими ознаками, які впливають на кваліфікацію та покарання;
- 4) склад, що характеризується обставинами, які істотно знижують суспільну небезпечність та караність кримінального правопорушення.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Діденко знайшов на дорозі гаманець, у якому було 1500 грн. і військовий квиток власника. Діденко гроші залишив собі, а військовий квиток знищив.

Чи є у діях гр. Діденко склад кримінального правопорушення?

2. Тринадцятирічний Горов вступив у банду, та в її складі вчиняв напади на інкасаторів, під час яких двох з них було вбито, а гроші на суму, яка становить особливо великий розмір, викрадено.

Чи є в діях Горова. склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 257 КК України?

3. Учні 9 класу Чуб . і Боровик вирішили пожартувати та зателефонували до поліції, повідомивши, що школу, в якій вони навчаються, заміновано. Мінери кілька годин обстежували всі приміщення школи, але вибухівки не виявили.

Чи є в діях Чуба і Боровика склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 1 ст. 259 КК України?

Тема 6. Об'єкт кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

1. Класифікація (види) об'єктів кримінального правопорушення:

- 1) загальний, видовий, родовий, типовий, безпосередній;
- 2) загальний, груповий, факультативний;
- 3) загальний, родовий, безпосередній;
- 4) обов'язковий, видовий, родовий, типовий.

2. Яка із відповідей містить правильну структуру суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення:

- а) суб'єкти (носії), соціальний зв'язок між ними, предмет суспільних відносин;
- б) об'єкт, суб'єкт, предмет;
- в) об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона;
- г) суб'єкт, суб'єктивна сторона, предмет.

3. Значення предмета у складі конкретного кримінального правопорушення проявляється в тому, що:

- 1) предмет є самостійним елементом складу кримінального правопорушення;
- 2) предмет є ознакою складу кримінального правопорушення, що існує поряд з об'єктом;
- 3) предмет є обов'язковою ознакою кримінального правопорушення;
- 4) предмет кримінального правопорушення завжди співпадає з предметом злочинного впливу.

4. Оберіть, які суспільні відносини можуть бути визнані об'єктом кримінального правопорушення:

- 1) ті, що поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність;
- 2) ті, що передбачені в Конституції України;
- 3) усі, що існують у суспільстві;
- 4) ті, що регулюються усіма галузями права.

5. Що є об'єктом кримінального правопорушення?

- 1) об'єкт – це певні матеріальні блага, яким при вчиненні кримінального правопорушення завдається шкода;
- 2) об'єкт – це будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких Кримінальний кодекс пов'язує настання кримінальної відповідальності;
- 3) об'єкт – це суспільні відносини, на які посягає кримінальне правопорушення, завдаючи їм певної шкоди, і які поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність;
- 4) об'єкт – це норма Кримінального кодексу України, на яку посягає кримінальне правопорушення і якій завдається шкода.

Розв'яжіть задачі:

1. Громадяни Бортник і Гарасим викрали у поліцейського пістолет. Під час прогулянки парком, вони зустріли знайомого і почали вимагати у нього гроші, погрожуючи пістолетом. Злякавшись, він віддав 600 грн. і планшет.

Які суспільно небезпечні відносини були порушені?

Визначте родовий і безпосередній об'єкти суспільно небезпечних посягань?

Коли пістолет був предметом кримінального правопорушення, а коли – знаряддям?

2. Гр. Махно під час бійки заподіяв гр. Завгородньому тяжкі тілесні ушкодження.

Назвіть родовий і безпосередній об'єкти цього кримінального правопорушення.

3. Гр. Буланов домовився з гр. Гаврилюком пограбувати могилу померлого сусіда Гузева. Вони розрили могилу, зняли з трупа золоті речі (ланцюжок з хрестиком, каблучку та ін.) і втекли.

Дайте характеристику об'єкта цього кримінального правопорушення.

4. Гр. Демченко з метою отримання спадщини вирішив вбити свого зведеного брата гр. Єременка. Для цього він підійшов до будинку, побачивши у вікні силует чоловіка, вистрелив у нього. Як пізніше з'ясувалось, він вбив друга Єременка, гр. Житника, що був у Єременка в гостях.

Дайте вичерпну характеристику об'єкта кримінального правопорушення.

5. Гр. Зінченко запропонував гр. Карацюбі вступити з ним у статевий зв'язок, але вона не погодилась, тому він вирішив її вбити. Повертаючись на службовій автомашині в гараж, він побачив Карацюбу, що переходила дорогу і наїхав на неї. Від отриманих травм потерпіла померла.

Дайте характеристику об'єкта кримінального правопорушення і знаряддя посягання?

Тема 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

1. Що розуміється під способом вчинення кримінального правопорушення?

1) застосування тільки спеціально пристосованих засобів і знарядь;

2) будь-які прийоми і методи, які використовує винна особа для вчинення кримінального правопорушення;

- 3) застосування тільки заборонених законом засобів і знарядь;
- 4) вчинення кримінальний правопорушень неодноразово.

2. Що є суспільно-небезпечним наслідком як ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

- 1) вид і розмір шкоди, що заподіюється суб'єкту злочину кримінального правопорушення;
- 2) негативні зміни у стані потерпілої особи;
- 3) заподіяна кримінально протиправним діянням шкода (збиток) предмету кримінального правопорушення;
- 4) шкода (збиток), що заподіюється кримінально протиправним діянням суспільним відносинам, охоронюваним кримінальним законом, або реальна небезпека (загроза) заподіяння такої шкоди.

3. Яка з названих обставин має вирішальне значення для визнання наявності причинного зв'язку між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками?

- 1) те, що суспільно небезпечне діяння стало головною і безпосередньою причиною настання наслідків;
- 2) те, що діяння призвело до настання суспільно небезпечного наслідку;
- 3) те, що суспільно небезпечне діяння стало умовою настання наслідків;
- 4) те, що суспільно небезпечне діяння передувало настанню суспільно небезпечного наслідку.

4. Яким є значення факультативних ознак об'єктивної сторони (час, місце, спосіб, обстановка, засоби)?

- 1) якщо вони прямо вказані (описані) у диспозиції статті Особливої частини Кримінального кодексу України, то вони є обов'язковими і впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення;
- 2) впливають на момент закінчення кримінального правопорушення;
- 3) не мають ніякого значення для об'єктивної сторони кримінального правопорушення;
- 4) потрібні для встановлення причинного зв'язку.

5. Суспільно небезпечний наслідок як ознака об'єктивної сторони – це:

- 1) вид і розмір шкоди, що заподіюється суб'єкту кримінального правопорушення;

- 2) шкода (збиток), що заподіюється злочинним діянням суспільним відносинам, охоронюваним кримінальним законом, або реальна небезпека (загроза) заподіяння такої шкоди;
- 3) негативні зміни у стані потерпілої особи;
- 4) заподіяна кримінально протиправними діянням шкода (збиток) предмету кримінального правопорушення.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Віртун, яка була вагітною, вирішила позбутися дитини. Після народження вона викинула її з вікна восьмого поверху гуртожитку, в якому проживала. Судово-медична експертиза встановила, що дитина народилася мертвою.

Чи підлягає Віртун кримінальній відповідальності?

2. Озброєний пістолетом гр. Обухов увірвався до магазину і, погрожуючи вбивством, почав вимагати в касира Степанової, щоб вона відкрила сейф з кодовим замком. Степанова сейф відкрила, Обухов забрав гроші і зник.

Чи є об'єктивна сторона кримінального правопорушення в поведінці Степанової та Обухова? Яке значення має фізичний і психічний примус для вирішення питання про наявність або відсутність діяння як ознаки об'єктивної сторони?

3. Під час сварки, яка перейшла в бійку, Ступоров пошкодив око Сундукову. Лікар сільської лікарні встановив, що є загроза втратити зір, і рекомендував негайну операцію. Потерпілого перевозили до обласного центру на санітарному літаку. Під час польоту Сундуков застудився і невдовзі помер від запалення легенів.

Чи є причинний зв'язок між діями Ступорова і смертю Сундукова?

4. Лікар Травкін виїхав на машині швидкої допомоги на виклик хворого Семенова. У дорозі водій зробив короточасну зупинку біля крамниці на прохання Травкіна, який купив у ній деякі товари. Коли Травкін приїхав до Семенова, той був вже мертвий. Причиною смерті став серцевий напад. Слідством було встановлено, що своєчасна медична допомога могла б врятувати життя Семенова.

Чи є об'єктивна сторона з кримінального правопорушення у поведінці Травкіна?

5. Гр. Костенко під час бійки з гр.. Конкіним наніс йому декілька ударів рукою і одне незначне поранення ножом у руку. Конкін сам перев'язав рану і в лікарню не звертався. Через кілька днів Конкін помер. Експерти встановили, що смерть настала від занесення в рану інфекції.

Чи є причинний зв'язок між діями Костенко і смертю Конкіна?

Тема 8. Суб'єкт кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

1. Хто може бути суб'єктом кримінальної відповідальності:

- 1) фізична особа;
- 2) юридична особа;
- 3) фізична та юридична особи;
- 4) фізична або юридична особи

2. 13-річний Іван під час бійки ножом вбив свого ровесника Руслана. Дайте правову оцінку діям Івана:

- 1) Іван підлягає кримінальній відповідальності за вбивство;
- 2) Іван не підлягає кримінальній відповідальності, оскільки відсутні ознаки об'єкта складу кримінального правопорушення;
- 3) Іван не підлягає кримінальній відповідальності, оскільки відсутні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення;
- 4) Іван не підлягає кримінальній відповідальності, оскільки відсутні ознаки суб'єкта складу кримінального правопорушення.

3. Прибиральниця на підприємстві «Мотор» під час прибирання у кабінеті директора побачила на столі папку з документами. Проявивши цікавість вона прочитала їх зміст, та побачила, що в кінці вказано, що інформація становить комерційну таємницю та не може бути розголошена без згоди її власника. Прийшовши додому вона розповіла чоловіку про здобуту нею інформацію. Чи можна притягнути прибиральницю до кримінальної відповідальності за розголошення комерційної таємниці (ст. 232 КК України):

- 1) так, якщо на момент вчинення кримінальної відповідальності досягнула віку кримінальної відповідальності;
- 2) ні, бо вона є осудною;
- 3) так, оскільки суб'єкт цього складу кримінального правопорушення – загальний;
- 4) ні, оскільки суб'єкт цього складу кримінального правопорушення – спеціальний.

5. Максим, усвідомлюючи свої дії і керуючи ними, у день свого 14-річчя вчинив крадіжку чужого майна (ч.1 ст. 185 КК України). Вкажіть, яка ознака суб'єкта складу злочину відсутня:

- 1) фізична особа;
- 2) осудність;
- 3) вік;
- 4) спеціальні ознаки.

6. 14-річний Олексій вчинив умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК України). Які ознаки характеризують Олексія як загального суб'єкта кримінального правопорушення:

- 1) вчинення суспільно небезпечного діяння (умисного вбивства);
- 2) суспільна небезпечність та вік;
- 3) вина, вчинення суспільно небезпечного діяння; осудність; вік;
- 4) вік з якого може наставати кримінальна відповідальність, осудність та фізична особа.

7. 18-річний Олексій підпалив будинок свого сусіда (ст. 194 КК України). Під час слідства встановлено, що у Олексія є психічне захворювання, а саме нездоланий потяг до підпалювання майна (піроманія). Олексій є:

- 1) осудною особою;
- 2) неосудною особою;
- 3) обмежено осудною особою;
- 4) частково осудною особою

8. У якій із відповідей наведено ознаки юридичного критерію неосудності?

- 1) матеріальна і формальна;
- 2) інтелектуальна і вольова;
- 3) медична і психологічна;
- 4) юридична і психологічна.

Розв'яжіть задачі:

1. У районний відділ поліції надійшла заява гр. Дмитренка з проханням притягнути до кримінальної відповідальності його пасинка Сергія. У день свого 14-річчя той зіпсував баян, взятий Дмитренком у прокатному пункті, а також використав на частування друзів значну суму грошей, які належали вітчиму. Чи підлягає Сергій кримінальній відповідальності?

2. 15-річний Зибін викрав автомобіль. На великій швидкості не впорався з керуванням і наїхав на гр. Півторака, спричинивши йому тяжкі тілесні ушкодження. Після цього із автомобіля він забрав магнітофон.

Вирішіть питання про притягнення гр. Зибіна до кримінальної відповідальності.

3. Експедитор ПП «Діброва» гр. Костюченко звернувся до районного управління поліції із заявою про притягнення до кримінальної відповідальності редакції газети «Вісті» за нанесення йому образи. Слідчий встановив, що в статті газети дійсно містяться образливі висловлювання щодо гр. Костюченка.

Чи є підстави для притягнення до кримінальної відповідальності редакції газети?

4. Раніше судимий гр. Бойко спільно з 13-річним Морозовим та Сидоренком згвалтували гр. Сірову. Морозов та Сидоренко від кримінальної відповідальності були звільнені як особи, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

Чи правильно діяв слідчий?

5. Гр. Зотов, притягнутий до кримінальної відповідальності за вбивство дружини, пояснив, що під час вчинення кримінального правопорушення знаходився в стані алкогольного сп'яніння і нічого не пам'ятає. Суд визнав Зотова винним в умисному вбивстві, а сп'яніння розцінив як обставину, що обтяжує відповідальність винного.

Чи правомірний вирок суду? Які правові наслідки фізіологічного та патологічного стану сп'яніння?

6. 15-річний Бобров без дозволу батька взяв автомобіль та згодом вчинив дорожньо-транспортну пригоду, в результаті якої гр. Денисюку були за вдані тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Чи підлягає Бобров кримінальній відповідальності?

7. Ковач, який систематично пиячив протягом 10 років і ображав дружину, вкотре прийшов додому п'яним. Як завжди, він почав її ображати, вдарив у голову. Через систематичне знущання чоловіка у дружини Ковача виник стан сильного душевного хвилювання і вона вдарила його в груди ножем, який у цей момент чистила огірок. Ніж ушкодив серце, чоловік помер. Жінку засуджено за умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного

хвилювання. Адвокат оскаржив вирок, вважаючи, що вбивство вчинено в стані неосудності.

Чи підлягає скарга задоволенню?

8. За відкрите викрадення чужого майна, що не поєднане з насильством, проти Круглова було відкрито кримінальне провадження. Під час його розслідування він захворів на психічне захворювання, яке позбавило його можливості усвідомлювати свої дії. Круглова відправили на лікування до психіатричної лікарні. Через 2 роки він вилікувався.

Чи може Круглов бути притягнутий до кримінальної відповідальності за вчинене діяння?

Тема 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

2. Що відноситься до обов'язкових ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

- 1) вина, мотив та мета;
- 2) мотив та мета;
- 3) вина та емоційний стан суб'єкта кримінального правопорушення;
- 4) вина.

2. Що відноситься до факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?

- 1) вина та мотив;
- 2) вина та мета;
- 3) мотив, мета та емоційний стан;
- 4) мета та кримінальна відповідальність.

3. Гр. Белова, якій 18 років, маючи 3-місячну дитину, хотіла піти на дискотеку. Проте батьки не відпускали її, поки дитина не засне. Щоб дитина скоріше заснула, молода жінка дала дитині три ложки горілки. У результаті, як встановила судово-медична експертиза, дитина померла внаслідок отруєння етиловим спиртом. Визначте форму і вид вини:

- 1) прямий умисел;
- 2) непрямий умисел;
- 3) кримінально протиправна недбалість;
- 4) кримінально протиправна самовпевненість.

4. Дві жінки народили малят із різницею у 15 хвилин. Медсестра Ірина, будучи втомленою важкою зміною, переплутала малят. Дайте оцінку діям Ірини (вказіть найбільш повну відповідь, ознайомтеся із ст. 148 КК України):

- 1) має місце підміна дитини;
- 2) немає місця підміні дитини, оскільки відсутня мета вчинення кримінального правопорушення;
- 3) немає місця підміні дитини, оскільки відсутній мотив вчинення кримінального правопорушення;
- 4) немає місця підміні дитини, оскільки відсутні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

5. За часом виникнення умисел є:

- 1) простий та альтернативний
- 2) прямий та непрямий;
- 3) заздалегідь обдуманий і той, що виник раптово;
- 4) визначений та невизначений;.

6. 16-річний гр. Арін захоплювався програмуванням. Одного разу він створив комп'ютерний вірус, що знищує всі програми та файли на комп'ютері й унеможливорює роботу користувача, і поширив його через одну із соціальних мереж. До того ж найближчим знайомим гр. Арін електронною поштою надіслав листи з повідомленням, щоб вони не відкривали в соціальній мережі поширеної ним програми, що містила цей вірус. Б., В., Г. та Д., не прочитавши електронного листа, відкрили програму й унаслідок поширення вірусу їм було завдано значної шкоди. З яким видом вини гр. Арін завдав значну шкоду Б., В. Г. та Д.?

- 1) кримінально протиправна самовпевненість.
- 2) непрямий умисел.
- 3) кримінально протиправна недбалість.
- 4) вини немає (казус).

7. Гр. Андрусак вирішив заволодіти грошима шляхом зловживання довірою через мережу Facebook. Для цього він на своїй сторінці розмістив неправдиву інформацію про те, що йому терміново потрібні гроші на операцію. 25 його друзів у Facebook перерахували кошти на вказаний Андрусяком рахунок. З яким видом (різновидом) умислу Андрусак заволодів коштами друзів?

- 1) визначений альтернативний умисел.
- 2) визначений безальтернативний умисел.

- 3) невизначений умисел.
- 4) непрямий умисел.

Розв'яжіть задачі:

1. Колона машин повільно рухалася по вулиці міста. Водій автобуса гр. Попович почав читати новини та повідомлення з мобільного телефону та не помітив різкої зупинки транспортного засобу, який їхав попереду. Внаслідок наїзду одному з пасажирів були спричинені середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Визначте форму і вид вини. Назвіть ознаки інтелектуального і вольового моментів, якими характеризується вина гр. Поповича.

2. Гр. Слепцов на прохання невстановлених осіб продав їм наркотичні засоби. На момент припинення кримінального правопорушення він одержав гроші від покупців наркотичних засобів за свою «роботу».

Охарактеризуйте суб'єктивну сторону вчиненого гр. Слепцовим кримінального правопорушення.

3. Гр. Раков, відчуваючи злість та неприязнь до гр. Торжкова, підговорив гр. Лосева зробити постріл у Торжкова з рушниці, переконуючи його, що рушниця заряджена лише порохом, і тому постріл лише налякає Торжкова. Лосєв вистрелив, але рушниця виявилась зарядженою картечкою, і Торжков був убитий.

Визначте ознаки інтелектуального і вольового моментів психічного відношення Ракова і Лосєва до вчиненого.

4. На кондитерську фабрику завезли два вагони цукру-сирцю. На той час була суха сонячна погода, і головний інженер наказав вивантажити товар на заасфальтований майданчик під відкритим небом. Будь-яких вказівок накрити цукор він не давав. Через два дні почалися зливи і багато цукру разом водою стекло в каналізацію. Фабриці була спричинена матеріальна шкода.

Визначте психічне відношення головного інженера до вчиненого.

5. гр. Грищенко незаконно зберігала вдома пістолет. Її син Андрій, якому виповнилось 14 років, знайшов зброю і, граючись нею, випадково вбив товариша.

Охарактеризуйте форму вини Грищенко та її сина Андрія.

Тема 10. Стадії кримінального правопорушення

Розв'яжіть тести:

1. Коли відповідно до чинного Кримінального кодексу України замах на вчинення кримінального правопорушення вважається незакінченим?

- 1) якщо особа не довела до кінця суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність) з причин, які залежали від її волі;
- 2) якщо особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність), фактично не заподіяла істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі;
- 3) якщо особа виконала дії, що характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення, а кримінально протиправні наслідки не настали, з причин, які були невідомі.
- 4) якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця.

2. Чим характеризується суб'єктивна сторона готування до кримінального правопорушення або замаху на кримінальне правопорушення?

- 1) умисною виною у виді прямого і непрямого умислу;
- 2) умисною виною;
- 3) умисною або необережною виною;
- 4) умисною виною у виді прямого умислу

3. Гр. Алов підробив довідку про доходи, значно завищивши свій дохід, та подав її разом з іншими документами до банку з метою одержання кредиту для ведення підприємницької діяльності. Після того, як підробка була виявлена в банку, гр. Алова було затримано і слідство встановило, що він планував, отримавши кредит, переїхати за кордон та не повертати його. Оцініть дії гр. Алова:

- 1) замах на шахрайство з фінансовими ресурсами; шахрайство; підробка документів;
- 2) шахрайство з фінансовими ресурсами; замах на шахрайство; підробка документів;
- 3) шахрайство з фінансовими ресурсами; підробка документів;
- 4) замах на шахрайство; підробка документів.

4. Вкажіть особливості добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення:

- 1) може виявитися у бездіяльності;
- 2) розглядається як обставина, що пом'якшує покарання;
- 3) може бути як в умисних, так і в необережних кримінальних

правопорушеннях;

4) має місце як при незакінченому, так і при закінченому кримінальному правопорушенні.

5. За готування до вчинення якого кримінального правопорушення особа не підлягає кримінальній відповідальності?

- 1) за готування до вчинення необережних кримінальних правопорушень;
- 2) за готування до злочинів кримінальних правопорушень, вчинених через кримінально протиправну недбалість;
- 3) за готування до вчинення кримінальних проступків;
- 4) за готування до кримінальних проступків та нетяжких злочинів.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Баранов з метою вчинення крадіжки з магазину зателефонував туди сторожу Мінаєву і повідомив, що у його дружини почалися пологи. Коли той побіг додому, залишивши магазин без охорони, Баранов підійшов до магазину, але крадіжку вчинити не зміг, бо в цей час біля магазину перебувала група підлітків, які розпивали спиртні напої і співали.

Дайте правову оцінку діям Баранова.

2. Проклова, яка була вагітною, вирішила позбутися дитини. Одразу після пологів вона викинула немовля з вікна восьмого поверху гуртожитку, в якому проживала. Судово-медична експертиза встановила, що дитина народилася мертвою.

Чи підлягає Проклова кримінальній відповідальності?

3. Гр. Конюх у стані сильного сп'яніння близько 23-ї години через підсобне приміщення проник до магазину, склав у мішок 28 пляшок горілки 40 банок консервів, цукерки, забрав також 9000 грн., які знайшов у шухляді та все приніс додому. Його дружина, дізнавшись про крадіжку, змусила віднести все назад, що він зробив о 3-й годині. Дружина йому допомагала віднести викрадене до магазину.

Чи підлягають Конюх і його дружина кримінальній відповідальності?

4. У медсестри Матюхи мати була хворою постійного догляду Бажаючи позбутись її, Матюха підсипала в їжу матері повільно діючу отруту для гризунів. Наступного дня вона почала себе картати за вчинене, а потім викликала лікаря. Своєчасне надання медичної допомоги відвернуло настання смерті. Чи можна Матюху вважати такою, що добровільно відмовилася від доведення кримінального правопорушення до кінця?

5. Гр. Гончаренко з метою вбивства вдарив сокирою по голові гр. Тишкову, що спала у своїй кімнаті. На крик потерпілої прибігли сусіди і відібрали у Гончаренка сокиру, перешкодивши йому довести кримінально протиправний намір до кінця. Злякавшись вчиненого, Гончаренко сам викликав «швидку допомогу», щоб врятувати життя потерпілої. Завдяки своєчасній медичній допомозі Тишкова залишилася живою.

Яка відповідальність Гончаренка?

Чи змінилося б рішення, якщо б Гончаренко після заподіяння першого удару Тишківій по голові за власною волею відмовився від своїх намірів?

Визначте різницю між добровільною відмовою та діяльним каяттям.

Чи має значення, за чиєю ініціативою особа відмовляється від доведення кримінального правопорушення до кінця?

Тема 11. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Розв'яжіть тести:

1. Кримінальне правопорушення, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи, вважається вчиненим:

- 1) групою осіб;
- 2) за попередньою змовою групою осіб;
- 3) організованою групою;
- 4) злочинною організацією.

2. Що визнається співучастю у кримінальному правопорушенні?

- 1) умисна спільна участь декількох осіб у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;
- 2) спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні кримінального правопорушення;
- 3) умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення;
- 4) умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні будь-якого злочину.

3. Чи можлива співучасть у вчиненні необережного кримінального правопорушення?

- 1) можлива завжди;
- 2) можлива, якщо це кримінальне правопорушення є тяжким чи особливо тяжким злочином;
- 3) можлива, якщо хоча б один із співучасників кримінального правопорушення діє умисно;
- 4) неможлива.

4. Хто є співучасником кримінального правопорушення за КК України?

- 1) потурач;
- 2) фінансист;
- 3) підбурювач;
- 4) змовник.

5. Як кваліфікується кримінальне правопорушення, вчинене виконавцем?

- 1) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ст. 26 КК, в якій дається поняття «співучасть»;
- 2) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ч. 1 ст. 27 КК України, в якій називаються види співучасників;
- 3) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ч. 2 ст. 27 КК України, в якій дається поняття «виконавець (співвиконавець)»;
- 4) за статтею Особливої частини КК України.

Розв'яжіть задачу:

1. Працівник морського порту гр. Щеглов на території вантажного пірсу помітив пошкоджений контейнер. Через пролом у ньому він витягнув три пари взуття і забрав їх. Пізніше цей контейнер помітили вантажники гр. Дубін, гр. Яценко, гр. Усов. Вони також взяли собі по декілька пар взуття. Усього було викрадено товарів на суму, яка перевищувала понад 40 мінімальних зарплат, установлених на момент вчинення кримінального правопорушення.

Чи можна визнати вказаних осіб співучасниками крадіжки?

2. Гр. Саленко, гр. Стукалець і гр. Гавриленко піднялися на п'ятий поверх дев'ятиповерхового будинку. Саленко залишився в ліфті для того, щоб ним ніхто не зміг скористатися, а Стукалець і Гавриленко, під виглядом працівників комунального підприємства, проникли в квартиру Гаккеля. Там Стукалець приставив до шиї господаря квартири ніж і зажадав видачі йому грошей та інших коштовностей, а Гавриленко в цей час складав у сумку вироби з кришталю та інші цінні речі.

Яка форма співучасті мала тут місце?

3. Між подружжям Чернових склалися неприязні стосунки. Після чергової сварки гр. Чернова вирішила вбити чоловіка. Для здійснення свого наміру вона залучила гр. Губенка, який погодився на це за грошову винагороду. Чернова привела його до себе на квартиру, передала йому сокиру і показала кімнату, де в цей час спав її чоловік. Після вбивства тіло кинули в озеро.

Визначте форми співучасті, види співучасників.

4. Неповнолітні Маслов, Симоненко, Решетов пішли увечері до парку, щоб побити своїх знайомих, з якими вони знаходились в неприязних стосунках. Не знайшовши необхідних їм осіб, Маслов взяв у Решетова обріз рушниць та набої і разом з Симоненком на мотоциклі поїхали їх шукати.

Варіант 1. По дорозі Маслов і Симоненко домовились, що як тільки знайдуть своїх суперників, то Маслов застосує зброю і Симоненко негайно відвезе його. За пропозицією Маслова Симоненко заїхав у двір одного з будинків, де стояла група підлітків. Один з них став підходити до мотоцикла. Коли між ними залишалося біля п'яти метрів, Маслов зробив прицільний постріл, яким спричинив підлітку тяжкі тілесні ушкодження. Після вчиненого Симоненко і Маслов поїхали.

Варіант 2. Маслов попросив Симоненка заїхати в двір, в якому можуть бути хлопці, які їх цікавлять. При цьому він сказав, що у випадку виникнення конфлікту треба негайно тікати. У дворі Маслов несподівано вистрелив у хлопця, який підходив до них, і крикнув: «Поїхали!». Постріл виявився смертельним. Коли поверталися додому, Симоненко сказав, що не було необхідності вбивати людину.

Чи є Симоненко співучасником спричинення тілесних ушкоджень (варіант 1) і вбивства (варіант 2)?

Тема 12. Множинність кримінальних правопорушень

Розв'яжіть тести:

1. Маючи потребу в коштах, гр. Бек таємно проник у квартиру свого сусіда з метою заволодіння його майном. Сусід несподівано прийшов додому і гр. Бек, боячись виявлення сусідом, не встиг заволодіти майном і покинув квартиру. Увечері гр. Бек побачив літню жінку, яка зняла значну суму грошей з банкомату та вирішив заволодіти ними. З цією метою він у присутності перехожих відібрав у неї сумку, але був затриманий небайдужими людьми. Який (які) вид (види) множинності кримінальних правопорушень є в діях гр. Бека?

1) повторність тотожних кримінальних правопорушень і сукупність

кримінальних правопорушень;

2) лише повторність кримінальних правопорушень;

3) лише сукупність кримінальних правопорушень;

4) повторність однорідних кримінальних правопорушень і сукупність кримінальних правопорушень.

2. Вчинення особою двох чи більше кримінальних правопорушень, виписаних в одній або різних статтях Особливої частини Кодексу, за жоден з яких вона не була засуджена називається:

1) сукупністю кримінальних правопорушень;

2) повторністю кримінальних правопорушень;

3) одиночним кримінальних правопорушень;

4) рецидивом.

3 Як називається сукупність, у випадку, коли винний різними самостійними діями вчиняє два чи більше кримінальних правопорушення?

1) ідеальна;

2) реальна;

3) загальна;

4) спеціальна.

4. Які злочини НЕ можуть складати жодну з форм множинності, передбачених у Кримінальному кодексі України?

1) незакінчені кримінальні правопорушення - готування до кримінального правопорушення та замах на кримінальне правопорушення.

2) кримінальні правопорушення, за які особа відбула покарання, незалежно від наявності судимості за них.

3) необережні кримінальні правопорушення.

4) кримінальні правопорушення, за які особу було засуджено без призначення покарання.

5. Гр. Ардов, який мав непогашену судимість за вчинення крадіжки, учинив грабіж. Наступного дня Ардов вирішив учинити ще один грабіж, однак його затримано на стадії замаху. Перелічіть форми множинності, які мали місце в описаній ситуації.

1) повторність, сукупність і рецидив кримінальних правопорушень.

2) тільки повторність і рецидив кримінальних правопорушень.

3) тільки рецидив і сукупність кримінальних правопорушень.

4) тільки сукупність і повторність кримінальних правопорушень.

Розв'яжіть задачі:

1. З метою одержання підвищеної пенсії гр. Рева підробив записи в трудовій книжці і подав її до органів соціального забезпечення. Через три роки підробку було виявлено.

Чи мала тут місце множина кримінальних правопорушень?

2. Гр. Сидоров чотири дні поспіль у приватному ставку гр. Остапова неводом ловив рибу, а потім продавав її на ринку.

У діях Сидорова має місце одиничне кримінальне правопорушення чи множина кримінальних правопорушень ?

3. Гр. Бутусов і гр. Кравченко домовилися вчинити крадіжку із взуттєвого магазину. Вони зламали замок і стали виносити взуття. Їх побачив сторож Іванченко. Побоюючись затримання, ті побили сторожа, завдавши йому тяжких тілесних ушкоджень.

Чи є множина кримінальних правопорушень у діях Бутусова і Кравченка?

4. Гр. Барановський, раніше засуджений за крадіжку, викрав зі свиноферми чотирьох поросят, а через декілька днів - ще двох.

Дайте характеристику виду множини кримінальних правопорушень, які вчинив Барановський.

5. Гр. Манеркін, працюючи трактористом на посівній, викрав 300 кг насінної пшениці. Через три дні із хуліганських мотивів він побив незнайомого йому Іванова.

Визначте вид множини кримінальних правопорушень у діях Манеркіна.

IV семестр

Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Розв'яжіть тести:

1. В якому випадку особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності?

1) якщо в обстановці, що склалася, особа не усвідомлювала, але могла усвідомлювати відсутність реального суспільно небезпечного посягання;

2) якщо особа, яка перебувала в небезпеці, зберігала можливість керувати своїми діями;

3) якщо внаслідок сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, що загрожувала, вона не могла оцінити відповідність заподіяної шкоди цій небезпеці;

4) якщо особа, яка допустила ризик, обґрунтовано розраховувала, що вжиті нею заходи є достатніми для відвернення шкоди правоохоронним інтересам.

2. З яких елементів складається підстава крайньої необхідності?

1) суспільно небезпечного посягання та бажання того, хто захищається, його припинити;

2) небезпеки, що загрожує охоронюваним законом інтересам особи, суспільства або держави, і неможливості усунення цієї небезпеки в даній обстановці іншими засобами, крім заподіяння шкоди цим інтересам;

3) небезпеки, що загрожує охоронюваним законом інтересам особи, суспільства або держави, і бажання її негайного усунення;

4) наявності екстремальної ситуації та заподіяння шкоди іншим особам будь-яким способом.

3. З яких елементів складається підстава необхідної оборони?

1) суспільно небезпечного посягання та бажання того, хто захищається, його припинити;

2) небезпеки, що загрожує охоронюваним законом інтересам особи, суспільства або держави, і неможливості усунення цієї небезпеки іншими засобами, крім заподіяння шкоди цим інтересам;

3) суспільно небезпечного посягання і необхідності в його негайному відверненні;

4) суспільно небезпечного посягання та наявності у того, хто захищається, засобів для його припинення.

4. Уночі у двері будинку гр. Сеха хтось постукав. Відкривши двері, Сех побачив незнайому особу, яка відразу нанесла йому удар рукою по обличчю й без дозволу зайшла до будинку. Сех схопив сокиру й наніс незнайомцю удар у відповідь, чим позбавив його життя. Чи підлягає Сех кримінальній відповідальності за вчинене?

1) Сех підлягає відповідальності за перевищення меж необхідної оборони;

2) Сех підлягає відповідальності на загальних підставах;

3) відповідальності немає; є спеціальний вид необхідної оборони;

4) відповідальності немає; є крайня необхідність.

5. Гр. Кот повертався пізно ввечері додому. Раптом він почув крик дівчини, яка благала про допомогу. Підійшовши ближче, він побачив, що двоє невідомих йому осіб намагаються зґвалтувати дівчину. Схопивши цеглину, Кот наніс цим двом невідомим удари, спричинивши середньої тяжкості тілесні ушкодження. Суд визнав Кота винним у вчиненні кримінального правопорушення (заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень). Свою позицію суд аргументував тим, що, по-перше, Кот захищав не особисті права, а права зовсім невідомої йому дівчини. А, по-друге, поряд із місцем події знаходився наряд поліції й по справі було встановлено, що Кот був обізнаний про це й мав реальну можливість звернутися до працівників поліції за допомогою, які, зі свого боку, могли попередити вчинення зґвалтування.

Якою повинна бути відповідальність Кота?

- 1) рішення суду вірне;
- 2) відповідальності немає; наявні ознаки крайньої необхідності;
- 3) відповідальності немає; наявні ознаки спеціального виду необхідної оборони;
- 4) Кот підлягає відповідальності за перевищення меж необхідної оборони.

Розв'яжіть задачу:

1. Гр. Кот на ґрунті ревнощів неодноразово погрожував своїй дружині розправою, бив та ображав її. Одного разу, прийшовши додому вночі в стані сильного алкогольного сп'яніння, він знову вчинив скандал та, погрожуючи розправою, став наблизитися до дружини. Побоюючись за своє життя вона схопила зі столу кухонний ніж і вдарила ним чоловіка у груди. Від отриманого поранення гр. Кот помер.

Обґрунтуйте, чи діяла дружина Кота в обстановці необхідної оборони?

2. Гр. Туз у нічний час, перебуваючи у стані наркотичного сп'яніння, зустрів на вулиці гр. Сака, та попросив у нього закурити. Отримавши відмову, він накинувся на Сака і спробував вдарити його ножем. Злякавшись, Сак почав тікати, але Туз погнався за ним. З метою самозахисту Сак підібрав з землі металевий прут і тричі вдарив ним нападника, після чого втік і про те, що трапилося повідомив в поліцію. Від отриманих травм Туз помер.

Обґрунтуйте, чи є в діях Сака необхідна оборона?

3. Мешканців міста, розташованого на березі моря, попередили про наближення урагану великої сили. Гр. Корсун зламав гараж сусіда та на його автомашині намагався вивезти свою сім'ю далі від небезпеки. Проте, не

маючи достатніх навичок водія, він скоїв аварію, внаслідок чого автомашину повністю було пошкоджено.

Чи повинен гр. Корсун відповідати за викрадення автомашини та її пошкодження?

4. Під час бойових дій рядовий Кузін відмовився виконувати наказ свого командира – капітана Здрока, який вимагав розстріляти взятого в полон військовослужбовця.

Обґрунтуйте, наявна чи відсутня в діях Кузіна яка-небудь обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння?

5. Близько 9-ої години вечора між сусідами гр. Кретом та гр. Азовою виникла сварка на побутовому ґрунті, в ході якої Крет почав кричати на Азову та погрожував їй розправою. Цього ж вечора Азова розповіла про це своєму чоловіку Сомову, який пішов до квартири Крета, щоб поговорити з останнім. Проте між двома чоловіками також виник конфлікт, в результаті якого Крет схопив кухонний ніж і намагався ним вдарити Сомова. Різким рухом Сомов вихопив із рук Крета ніж і збив його з ніг. Після цього Сомов наніс численні удари ножом по тулубу Крета. В результаті отриманих поранень Крет помер на місці.

Обґрунтуйте, відсутнє чи наявне в діях Сомова перевищення меж необхідної оборони?

Тема 14. Звільнення від кримінальної відповідальності

Розв'яжіть тести:

1. Чим є звільнення від кримінальної відповідальності?

- 1) правом суду;
- 2) правом або обов'язком суду залежно від виду звільнення від кримінальної відповідальності;
- 3) обов'язком суду;
- 4) правом правоохоронних органів.

2. Які із зазначених видів звільнення від кримінальної відповідальності є обов'язковими?

- 1) звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки;
- 2) звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим;

- 3) звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки;
- 4) звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітнього із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

3. Назвіть підставу звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям?

- 1) дійове каяття особи, яке характеризується щирим розкаянням, активним сприянням розкриттю кримінального правопорушення та повним відшкодуванням завданих збитків або усуненням заподіяної шкоди;
- 2) щире розкаяння та прилюдне вибачення за завдану образу;
- 3) активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення;
- 4) повне відшкодування завданих особою збитків або усунення заподіяної шкоди.

4. Коли перебіг давності притягнення до кримінальної відповідальності переривається?

- 1) особа ухилилася від слідства або суду;
- 2) особа з'явилася із зізнанням до відповідного державного органу;
- 3) вчинила новий нетяжкий, тяжкий або особливо тяжкий злочин;
- 4) вчинила кримінальний проступок.

5. Яка із зазначених підстав буде врахована при звільненні від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим?

- 1) відшкодування завданих особою збитків або усунення заподіяної шкоди та укладення угоди між потерпілим і особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, про прощення особи яка вчинила кримінальне правопорушення;
- 2) укладення угоди між потерпілим та особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, про відшкодування завданих збитків;
- 3) укладення угоди між потерпілим та особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, про усунення заподіяної шкоди;
- 4) укладення угоди між потерпілим та особою, яка вчинила кримінального правопорушення, про активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Зотов, готуючись до вбивства гр. Оріна, незаконно придбав, носив і зберігав при собі пістолет, але потім добровільно відмовився від доведення підготовленого кримінального правопорушення до кінця.

Чи підлягає Зотов звільненню від кримінальної відповідальності за готування до умисного вбивства та за незаконне придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї?

2. Гр. Перов знайшов на зупинці скрипку, у футлярі якої були документи, що засвідчували її особливу історичну цінність. Однак він привласнив скрипку і до органів поліції та місцевого самоврядування про знахідку не заявив.

У ході проведення оперативно розшукових заходів правоохоронним органам стало відомо про кримінальне правопорушення (ст. 193 КК України), вчинене Перовим. Останній, щиро розкаюючись, визнав свою вину та, щоб уникнути притягнення до кримінальної відповідальності, усунув заподіяну шкоду, повернувши скрипку.

Дайте кримінально-правову оцінку цієї ситуації.

3. До суду звернувся колектив підприємства «Верес» із клопотанням, прийнятим на загальних зборах, про передачу на поруки підсудного Жоржа, який вчинив кримінальне правопорушення передбачене ч. 1 ст. 194 КК України. У судовому засіданні було винесено ухвалу про закриття кримінального провадження.

Підсудного Жоржа, який вперше вчинив кримінальне правопорушення та щиро покаюючись, було звільнено судом від кримінальної відповідальності з передачею на поруки трудовому колективу.

Чи правильним є рішення суду?

Тема 15. Поняття покарання. Система та види покарань

Розв'яжіть тести:

1. До яких видів покарань належить конфіскація майна?

- 1) додаткових, безстрокових, загальних;
- 2) основних, строкових, спеціальних;
- 3) основних, безстрокових, спеціальних;
- 4) додаткових, строкових, загальних.

2. Згідно кримінального права покарання є:

- 1) примусовий захід виховного характеру, спрямований на забезпечення правильного формування особи, попередження вчинення ним правопорушень;
- 2) запобіжний захід, що обирається органом дізнання, слідчим, прокурором;
- 3) захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого;
- 4) захід соціального захисту, що застосовується від імені держави до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, з метою її ізоляції від суспільства.

3. Метою покарання є:

- 1) виправлення засудженого;
- 2) навчання засудженого;
- 3) завдання фізичного страждання засудженому;
- 4) приниження гідності засудженого.

4. Що розуміється під системою покарань?

- 1) види покарань, передбачені у КК України та інших законах;
- 2) встановлений кримінальним законом і обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розташованих у певному порядку за ступенем їх суворості;
- 3) перелік видів покарань, розташованих у КК України за порядком їх призначення;
- 4) встановлений кримінальним законом чи судом перелік покарань, який може розширюватися в окремих випадках.

5. Як призначаються основні покарання?

- 1) за одне кримінальне правопорушення бути призначене лише одне основне покарання, яке передбачене в санкції статті (частині, статті) Особливої частини КК України;
- 2) за одне кримінальне правопорушення може бути призначено декілька основних покарань, передбачених в санкції статті (частині, статті) Особливої частини КК України;
- 2) самостійно застосовуватися не можуть;
- 3) призначаються судом на підставі ст. 51 КК України незалежно від того, чи передбачені вони у санкції статті Особливої частини КК України за вчинене кримінальне правопорушення.

Розв'яжіть задачі:

1. Неповнолітню Вітову за крадіжку смартфона було засуджено до 2 місяців позбавлення волі.

Чи правильним є рішення суду?

2. За привласнення чужого майна в особливо великих розмірах гр. Бутова. було засуджено до позбавлення волі на строк 8 років з конфіскацією майна, яке є його власністю. Серед майна був житловий будинок в сільській місцевості, в якому Бутов та його сім'я (малолітні діти включно) постійно та давно проживали. Вважаючи, що жилий будинок не підлягає конфіскації, Г.Бутов подав апеляцію на вирок в цій частині.

Чи підлягає апеляція Бутова задоволенню?

3. Гр. Повх у минулому році був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України, а в цьому році знов вчинив хуліганські дії, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 296 КК України. Суд призначив Повху покарання у виді штрафу.

Чи правильним є рішення суду?

4. Неповнолітнього Гірка за розбійний збройний напад було засуджено до 12 років позбавлення волі.

Чи правильним є рішення суду?

5. Гр. Жевнєрова засуджено до довічного позбавлення волі за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах. Злочин було вчинено в день, коли йому виповнилося 18 років.

Чи правильним є рішення суду?

6. До військовослужбовців строкової служби Сомова та Ляха суд застосував покарання у виді службового обмеження на 3 роки.

Чи правильним є рішення суду?

7. Гр. Бень, керуючи автомобілем, перевищив дозволену швидкість і вчинив наїзд на пішохода, внаслідок чого останній отримав середньої тяжкості тілесні ушкодження. За ч. 1 ст. 286 КК України Бень засуджено до арешту на строк 6 місяців. В апеляції Бень прохав врахувати його особу та призначити замість арешту покарання у виді виправних робіт, оскільки, хоча йому і

виповнилося 62 роки, він продовжує працювати, позитивно характеризується як за місцем роботи, так і за місцем проживання.

Чи підлягає апеляція Б. задоволенню?

Тема 16. Призначення покарання

Розв'яжіть тести:

1. Які види покарань НЕ можуть разом призначатися засудженій особі за вчинення одного кримінального правопорушення?

- 1) виправні роботи й конфіскація майна.
- 2) Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу й громадські роботи.
- 3) конфіскація майна й арешт.
- 4) службові обмеження для військовослужбовців й арешт.

2. Загальними засадами призначення покарання за кримінальним правом України є:

- 1) сукупність статей Загальної частини КК України, що визначають підстави та порядок застосування покарання;
- 2) основні ідеї, принципи, на які спирається законодавець при визначенні меж санкцій статей Особливої частини КК України;
- 3) встановлені законом і обов'язкові для суду критерії (вимоги), якими повинен керуватися суд при призначенні покарання з кожної конкретної справи;
- 4) сукупність теоретичних поглядів щодо індивідуалізації покарання.

3. Який кримінально-правовий характер має перелік обставин, що обтяжують покарання?

- 1) не є вичерпним у КК України і може бути розширений судом;
- 2) є вичерпним у КК України і не може бути розширений судом, але суд має право не визнати деякі з цих обставин в якості обтяжуючих;
- 3) є вичерпним у КК України і в усіх випадках є обов'язковим для суду;
- 4) визначається тільки на розсуд суду.

4. За готування до кримінального правопорушення встановлюється покарання яке:

- 1) встановлюється в межах санкції статті Особливої частини КК України, що передбачає відповідальність за закінчене кримінальне правопорушення;

- 2) не може перевищувати половини максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого в санкції статті Особливої частини КК України;
- 3) не може перевищувати половини максимального строку або розміру будь-якого виду покарання, передбаченого в санкції статті Особливої частини КК України;
- 4) не може перевищувати половини максимального строку або розміру, що встановлені для відповідного виду покарання у статтях Загальної частини КК України.

5. Який строк не повинен перевищувати загальний строк покарання остаточно призначеного за сукупністю вироків, якщо хоча б один із злочинів є особливо тяжким, при складанні покарань у виді позбавлення волі?

- 1) 15 років;
- 2) 20 років;
- 3) 25 років;
- 4) 35 років.

Розв'яжіть задачі:

1. Раніше судимий за грабіж Скоков, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вчинив крадіжку. За ч. 2 ст. 185 КК України його було засуджено до покарання у виді 4 років обмеження волі. Призначаючи це покарання, суд послався на визнання Скоковим своєї вини, позитивну характеристику за місцем проживання та ту обставину, що на його утриманні знаходиться неповнолітня дитина.

Прокурор звернувся до апеляційного суду, поставивши питання про скасування вироку у зв'язку з невідповідністю призначеного покарання ступеня тяжкості злочину та особі засудженого, оскільки Скоков вчинив кримінальне правопорушення повторно, під час вчинення кримінального правопорушення перебував у стані алкогольного сп'яніння.

Чи обґрунтованими є доводи суду першої інстанції та прокурора?

Які з наведених обставин має врахувати апеляційний суд при призначенні покарання Скокову?

2. Гр. Дулова було засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України, до покарання у виді 5 років позбавлення волі, а за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України, – до 6 років позбавлення волі. На

підставі ст. 70 КК України судом призначене остаточне покарання у виді 11 років позбавлення волі.

За яким правилом суд призначив остаточне покарання Дулову?

Чи відповідає призначене покарання вимогам ст. 70 КК України?

3. Гр. Муху було засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, до покарання у виді 3 років позбавлення волі, а за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, – до 5 років позбавлення волі. На підставі ст. 70 КК України судом призначене остаточне покарання у виді 6 років і 6 місяців позбавлення волі.

За яким правилом суд призначив остаточне покарання Мусі?

Чи відповідає призначене покарання вимогам ст. 70 КК України?

4. Гр. Назарука було засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України, до покарання у виді 4 років позбавлення волі. Після відбуття 2 років позбавлення волі він вчинив у кримінально-виконавчій установі вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України), за яке йому було призначено покарання у виді 15 років позбавлення волі. Застосовуючи положення ст. 71 КК України, суд за сукупністю вироків визначив остаточне покарання у виді 19 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Чи відповідає вимогам закону призначене Назаруку покарання?

5. Гр. Дяка було засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 189 КК України, до покарання у виді 5 років позбавлення волі. Під час відбування покарання Дяк вчинив втечу з місця позбавлення волі і був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 393 КК України, до покарання у виді 4 років позбавлення волі. На підставі положень ст. 71 КК України остаточне покарання йому призначено судом у виді 7 років позбавлення волі.

За якими правилами суд призначив остаточне покарання Дяку?

Чи відповідає призначене покарання вимогам ст. 71 КК України?

Тема 17. Звільнення від покарання та його відбування

Розв'яжіть тести:

1. Після відбуття якого строку особа може бути умовно-достроково звільнена від подальшого відбування покарання, призначеного за умисний особливо тяжкий злочин?

- 1) не менше двох третин строку покарання;
- 2) більше половини строку покарання;
- 3) не менше трьох чвертей строку покарання;
- 4) не менше половини строку покарання.

2. Що є однією з підстав застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання?

- 1) засуджений став на шлях виправлення;
- 2) відбув чверть строку покарання;
- 3) довів своє виправлення;
- 4) виконує вимоги режиму відбування покарання.

3. Яким є іспитовий строк при умовно-достроковому звільненні від відбування покарання?

- 1) встановлюється судом залежно від категорії тяжкості вчиненого злочину;
- 2) встановлюється судом на строк від 1 до 3 років;
- 3) дорівнює строку невідбутої частини покарання;
- 4) дорівнює строку призначеного судом покарання.

4. При засудженні за які злочини давність не застосовується?

- 1) за будь-які особливо тяжкі злочини;
- 2) кримінальні правопорушення вчинені організованою групою чи злочинною організацією;
- 3) пов'язані з посяганням на життя декількох осіб;
- 4) проти миру та безпеки людства.

5. Що є підставою зупинення перебігу строку давності виконання обвинувального вироку?

- 1) вчинення нового нетяжкого злочину;
- 2) вчинення нового тяжкого злочину;
- 3) ухилення засудженого від відбування покарання;
- 4) вчинення нового тяжкого чи особливо тяжкого злочину.

Розв'яжіть задачі:

1. Через 4 роки 6 місяців після вчинення Боковим привласнення чужого майна проти нього було відкрито кримінальне провадження за ч. 4 ст. 191 КК. Ще через 3 місяці справа була передана до суду. В ході судового слідства не знайшли підтвердження два епізоди вчиненого Боковим привласнення, у

зв'язку з чим його дії кваліфіковані судом за ч. 1 ст. 191 КК. Обвинувальний вирок суд постановив через 3 місяці 12 днів після початку розгляду справи.

Яке рішення щодо покарання Бокова мав прийняти суд, постановляючи обвинувальний вирок?

2. Гр. Курілова було засуджено за ч. 2 ст. 185 КК за крадіжку, вчинену за попередньою змовою групою осіб, до позбавлення волі на строк два роки зі звільненням від відбування покарання з випробуванням. Йому був встановлений іспитовий строк два роки. У період іспитового строку стало відомо, що після вчинення крадіжки, але до постановлення вироку за неї, Курілов вчинив грабіж. Суд засудив Курілова за ч. 2 ст. 186 КК до позбавлення волі на строк п'ять років і, частково приєднавши покарання, призначене за попереднім вироком, остаточне покарання призначив у виді позбавлення волі на строк шість років.

Чи правильно вирішив суд?

3. Суд, розглядаючи матеріали кримінального провадження про можливість умовно-дострокового звільнення гр. Ганова, засудженого до 10 місяців виправних робіт, відмовив у застосуванні до нього ст. 81 КК України, мотивуючи своє рішення невеликим строком призначеного покарання.

Чи правильним є рішення суду?

Які підстави необхідні для застосування умовно-дострокового звільнення щодо Ганова?

4. Вироком суду гр. Даруту було засуджено за ч. 2 ст. 296 КК України на 1 рік і 6 місяців позбавлення волі із звільненням його від відбування покарання з випробуванням. Враховуючи тяжкість кримінального правопорушення та особу винного, суд встановив 2 роки іспитового строку. Через 8 місяців постановою суду Даруту звільнено від відбування покарання внаслідок акта амністії, як особу, що на день набрання Закону України «Про амністію» чинності відбула одну третину призначеного строку покарання.

Чи правильним є рішення суду?

Чи є вплив третини іспитового строку підставою до застосування амністії?

5. Гр. Мірошника. було засуджено за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 442 КК України, до 15 років позбавлення волі. З дня набрання чинності обвинувальним вироком його не було виконано протягом 15 років.

Чи можливе за таких умов застосування до Мірошника звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку?

Тема 18. Судимість

Розв'яжіть тести:

1. Що є правовим наслідком судимості?

- 1) має значення при встановленні виду сукупності кримінальних правопорушень;
- 2) має значення у випадку вчинення нового злочину кримінального правопорушення;
- 3) визнається обставиною, що пом'якшує покарання;
- 4) виключає наявність рецидиву злочинів.

2. Зняття судимості здійснюється:

- 1) слідчим;
- 2) судом;
- 3) автоматично після сплину певного терміну;
- 4) керівником установи виконання покарання.

3. На який строк розповсюджуються правові наслідки судимості?

- 1) строк відбуття основного покарання;
- 2) строк відбуття як основного, так й додаткового покарання, а в деяких випадках – і на певний строк після відбуття покарання;
- 3) строк відбуття як основного, так і додаткового покарання;
- 4) на весь строк життя людини після відбування покарання.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Янов був засуджений судом за ч. 2 ст. 190 КК України до п'яти років позбавлення волі. У період відбування покарання він був умовно-достроково звільнений на два роки і три місяці. Через один рік щодо Янова до суду надійшло клопотання про зняття судимості.

Чи може суд задовольнити таке клопотання?

2. Гр. Лях був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України, до обмеження волі на строк 3 роки з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк 3 роки зі звільненням від відбування покарання з випробуванням. За вироком суду йому був встановлений іспитовий строк тривалістю 2 роки. По його закінченню Лях

був остаточно звільнений від відбування покарання на підставі ч. 1 ст. 78 КК України.

З якого моменту Лях буде визнаватися таким, що не має судимості?

3. Гр. Муха був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 191 КК України, до позбавлення волі на строк 4 роки з позбавленням права обіймати певні посади на строк 2 роки, за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК України, – до обмеження волі на строк 3 роки з позбавленням права обіймати певні посади на строк 2 роки, за сукупністю вчинених кримінальних правопорушень – до позбавлення волі на строк 5 років з позбавленням права обіймати певні посади на строк 3 роки.

Через який строк після відбуття основного покарання Муха буде визнаватися таким, що не має судимості?

Тема 19. Обмежувальні заходи. Інші заходи кримінально правового характеру

Розв'яжіть тести:

1. Гр. Вітов вчинив домашнє насильство щодо Чудової. Суд визнав за необхідне призначення щодо Вітова обмежувальний захід. За яких умов суд НЕ може це зробити?

- 1) за умов призначення покарання у виді штрафу.
- 2) за умов звільнення від кримінальної відповідальності.
- 3) за умов звільнення від відбування покарання.
- 4) за умов призначення покарання у виді позбавлення волі.

2. Гр.Мазурок, поливши бензином двір сусідки гр.Ярової та погрожувала підпалити будинок (ст. 195 КК України). Було встановлено, що на момент таких дій Мазурок, через наявний у неї психічний розлад, не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії. Яке рішення може прийняти суд щодо Ірини:

- 1) звільнити від кримінальної відповідальності;
- 2) звільнити від покарання за хворобою;
- 3) визнати винною, призначивши покарання та застосувавши надання амбулаторної психіатричної допомоги у примусовому порядку;
- 4) визнати винною, призначивши покарання та застосувавши примусову госпіталізацію до психіатричного закладу із суворим наглядом

3. Гр. Лотова була засуджена за вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК України) до покарання у виді обмеження волі на строк 5 років. Відбувши 1 рік покарання, вона захворіла на психічну хворобу, що позбавляло її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними. Суд прийняв рішення про госпіталізацію засудженої до психіатричного закладу із звичайним наглядом. Через 1 рік суд прийняв рішення про припинення застосування примусового заходу медичного характеру. Яка невідбута частина покарання:

- 1) 1 рік;
- 2) 2 роки;
- 3) 3 роки;
- 4) 4 роки.

Розв'яжіть задачу:

1. Гр. Титова вчинила умисне вбивство свого чоловіка. Під час досудового розслідування в неї розвинувся реактивний психоз. Лікарсько-експертною комісією було рекомендовано направити Титову до психіатричного закладу на лікування. У зв'язку з цим суд звільнив Титову від кримінальної відповідальності та застосував до неї примусові заходи медичного характеру.

Чи правильним є рішення суду?

2. За вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження гр. Мурзу було засуджено до п'яти років позбавлення волі. Відбувши половину строку покарання, Мурза утік з місця позбавлення волі. Через сім років його затримали під час спроби вчинити крадіжку. Оскільки виникли сумніви щодо осудності Мурзи, його направили на судово-психіатричну експертизу. Комісією лікарів-психіатрів було встановлено, що Мурза перебуває в реактивному стані, який розвинувся на фоні травматичної енцефалопатії. За психічним станом він не здатний усвідомлювати свої дії та підлягає направленню на примусове лікування до психіатричного закладу.

Яке рішення має прийняти суд?

3. Щодо гр. Титова було розпочато кримінальне провадження за ч. 1 ст. 309 КК України, а саме, за зберігання наркотичного засобу без мети збуту. У суді Титов свою вину визнав повністю, вказавши, що змушений вживати наркотичні засоби, оскільки хворий на хронічну наркоманію. Ухвалою суду Титова було звільнено від кримінальної відповідальності з покладанням на нього обов'язку пройти курс лікування від наркоманії.

Чи правомірним є рішення суду?

4. Гр. Чадов був засуджений за ч. 3 ст. 133 КК України до позбавлення волі на строк 3 роки. На підставі ст. 96 КК України до нього застосоване примусове лікування від сифілісу. Через 1 рік і 7 місяців Чадов подав клопотання до суду про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання на підставі п. 1 ч. 3 ст. 81 КК України. Суд відмовив у такому звільненні, мотивуючи своє рішення тим, що Чадов не закінчив лікування від сифілісу.

Чи обґрунтованим є таке рішення суду?

5. Гр. Єлова було засуджено за вчинення розбою до 7 років позбавлення волі. Під час відбування покарання він захворів на казеозну пневмонію. Адвокат Єлова звернувся до суду з клопотанням про звільнення Єлова від подальшого відбування покарання у зв'язку з хворобою на підставі ч. 2 ст. 84 КК України. Суд відмовив у задоволенні клопотання, а натомість призначив Єлову примусове лікування на підставі ст. 96 КК України.

Чи правильним є рішення суду?

Тема 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

Розв'яжіть тести:

1. Які заходи кримінально-правового характеру можуть бути застосовані до юридичних осіб?

- 1) позбавлення ліцензії, штраф, конфіскація майна;
- 2) штраф, ліквідація, конфіскація майна;
- 3) штраф, конфіскація майна, обмеження діяльності;
- 4) ліквідація, позбавлення ліцензії, обмеження діяльності.

2. Який основний захід кримінально-правового характеру застосовують до юридичних осіб?

- 1) штраф.
- 2) конфіскація майна.
- 3) призупинення діяльності.
- 4) позбавлення права здійснювати певну діяльність.

3. Кого за чинним КК України слід визнавати уповноваженими особами юридичної особи при встановленні підстав застосування до останньої заходів кримінально-правового характеру?

- 1) усіх службових осіб юридичної особи;

- 2) службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які вчиняють правопорушення від імені юридичної особи;
- 3) службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи;
- 4) виключно службових осіб юридичної особи, які вчиняють корупційні злочини від імені юридичної особи.

Розв'яжіть задачі:

1. Гр. Мохов звернувся з проханням до знайомого гр. Рудинця, який був директором поліграфічного підприємства ТОВ «Світ», надрукувати 400 примірників брошури свого авторства «України майбутнього». Рудинець не ознайомившись належним чином зі змістом брошури, дав вказівку працівнику видавництва виконати замовлення. За друкарські послуги на рахунок ТОВ Мохов перерахував необхідну суму грошей.

Під час розповсюдження брошур Рудинець був затриманий уповноваженими особами. Як виявилось, зміст цих матеріалів містив заклики до насильницької зміни і повалення конституційного ладу України та до захоплення державної влади.

Чи є підстави для застосування щодо ТОВ «Видавництво-Міст» заходів кримінально-правового характеру?

2. Сільський голова одного із сіл Закарпатської області гр. Демчур, маючи намір змінити межі території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого Конституцією України, вступила у змову з гр. Орі та гр. Хелом. За їхньої допомоги Демчур організувала та провела на території свого села референдум, на якому було поставлене питання щодо входження території села до складу Румунії.

Чи можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру щодо сільської ради?

До яких юридичних осіб застосовуються такі заходи?

Тема 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Розв'яжіть тести:

1. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні кримінального правопорушення, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань:

- 1) конфіскація майна;
- 2) обмеження волі;

- 3) позбавлення права займатися певною діяльністю;
- 4) позбавлення волі на певний строк.

2. 12-річний Левко заподіяв своєму ровеснику Максиму тяжкі тілесні ушкодження. Суд на підставі ч. 2 ст. 97 КК України застосував до Левка примусові заходи виховного характеру у виді обмеження дозвілля та передачі під нагляд педагогічного колективу школи, в якій навчався Левко. Застосування примусових заходів виховного характеру у наведеній ситуації – це:

- 1) захід кримінально-правового характеру;
- 2) вид кримінальної відповідальності;
- 3) вид покарання для неповнолітніх;
- 4) форма покарання для неповнолітніх.

3. 14-річний школяр Марко був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, санкція якого передбачає штраф або громадські роботи, або обмеження волі, або позбавлення волі на певний строк. Було встановлено, що власного майна чи коштів Марко не має, але сім'я є фінансово забезпеченою. Визначте, який вид (види) покарання суд може призначити Марку?

- 1) штраф, громадські роботи або позбавлення волі на певний строк.
- 2) Громадські роботи або позбавлення волі на певний строк.
- 3) обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.
- 4) Лише позбавлення волі на певний строк.

Розв'яжіть задачі:

1. 16-річний Луньо був засуджений за крадіжку чужого майна з проникненням в житло до 4 років позбавлення волі. Після відбуття ним 1 року і 5 місяців позбавлення волі адміністрація спеціальної виховної установи та комісія в справах неповнолітніх направила в суд клопотання про умовно-дострокове звільнення Луньо, вказавши, що він довів своє виправлення та відбув більше третини призначеного судом покарання.

Чи підлягає таке клопотання задоволенню?

Яке рішення повинен прийняти суд?

2. 14-річний Лавров був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України, до позбавлення волі строком на три роки зі звільненням від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком два роки. Через рік він вчинив крадіжку та був притягнутий до кримінальної відповідальності за вчинення

кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України. Суд призначив йому покарання у виді позбавлення волі на строк 2 роки.

Чи правильно суд призначив Лаврову покарання за вчинене кримінальне правопорушення?

За якими правилами і в яких межах суд повинен призначити покарання Лаврову?

3. Вироком суду гр. Поха був засуджений за жорстоке поводження з тваринами за ч. 1 ст. 299 КК України до штрафу в розмірі 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. При цьому суд встановив, що Поха є учнем 11-го класу, немає самостійного доходу, власних коштів та майна.

Чи є правильним є рішення суду?

Які додаткові покарання можуть бути застосовані до неповнолітніх?

4. Тринадцятирічний Санін влаштував бійку з однокласником Жером. У результаті нанесених ударів по голові, останній втратив зір на одне око.

Чи можуть бути застосовані до Саніна примусові заходи виховного характеру?

Якщо «так», то які та в якому порядку?

5. Гр. Котов був притягнутий до кримінальної відповідальності за те, що разом з неповнолітнім Гацом, за попередньою змовою між ними, вчинив заволодіння особистим майном гр. Юлова шляхом шахрайства. Вчиненим кримінальним правопорушенням була заподіяна значна шкода потерпілій особі. Рішенням суду Гац був звільнений від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, а Котов був засуджений до двох років позбавлення волі.

Чи правильним є рішення суду щодо Гаца?

Для засвоєння усіх питань, що включені до тем освітнього компоненту «Кримінальне право. Загальна частина» здобувачам освіти рекомендовано використовувати таку **літературу**:

1. Берзін П. С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 3 т. / П. С. Берзін. Київ: Дакор, 2019. Т. 1: Загальні засади. 562 с.
2. Борисов В. І., Тацій В. Я. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник, К.: Дакор, 2020. 768 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 17: Кримінальне право /редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.
4. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник, К.: Правова єдність, 2020. 768 с.
5. Вереша Р. В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Алерта, 2022. 612 с.
6. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навч. посіб. /В. К. Гришук. Вид. 2-ге, змін. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 667 с.
7. Дроздов О. М. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд /О. М. Дроздов, О. В. Дроздова; за заг. ред. О. М. Дроздова, М. С. Ковтун, В. І. Ковтуна. Харків: Фактор, 2018. 624 с.
8. Конопельський В. Я., Плужник О. І., Резніченко Г. С. Основи кримінального права: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2021. 302 с.
9. Копотун І. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. К.: Професіонал, 2020. 864 с.
10. Кримінальний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 5 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
11. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник /підготовлено колективом авторів; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.
12. Кримінальне право України. Загальна частина. Навчальний посібник у схемах. /В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Т. О. Мудряк; Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права». Вінниця «ТВОРИ», 2019. 344 с.
13. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. /А. М. Ященко, В. Б. Харченко, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків: Право, 2019. 480 с.
14. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини): посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання /В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко;

- відп. ред. В. І. Тютюгін. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2021. 336 с.
15. Кримінальне право: Загальна частина: підручник /В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов; За ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те видання, перероб. і доп. Харків: Право, 2020. 584 с.
 16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1078 с.
 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Дакор, 2019. 1387 с.
 17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /за заг. ред. І. М. Копотуна. Київ: КНТ, 2023. 932 с.
 18. Основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посіб. /за ред. М. І. Панова та С. О. Харитонова. Київ: Норма права, 2023. 460 с.
 19. Правові висновки Верховного Суду (кримінальна юрисдикція) за 2018 рік /упоряд.: Н. О. Антонюк, П. П. Андрушко. Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. 342 с.
 20. Попович О. В. Кримінальне право України. Частина 1: конспект лекцій: навч.-метод. посіб. /О. В. Попович, Л. В. Томаш, П. П. Латковський. Чернівці, 2022. 182 с.
 21. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві. 8-ме вид., допов. і перероб. Упорядники: Вереша Р. В., Карпунцов В. В. Київ: Алерта, 2025. 370 с
 22. Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України /[уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ: Центр учб. літ., 2017. 524 с.
 23. Рішення Європейського суду з прав людини в кримінальних справах. Захист життя, здоров'я, честі та гідності /за заг. ред. В. С. Ковальського. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 296 с
 24. Саченко А. П. Практика Європейського суду з прав людини: кримінальний аспект /А. П. Саченко. Київ: ВД «Дакор», 2021. 208 с
 25. Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посіб. /І. М. Сопілко та ін. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2022. 188 с.
 26. Ус О. В. Теоретичні та прикладні проблеми кваліфікації в кримінальному праві України: монографія. Харків: Право, 2020. 704 с.

Методичні рекомендації для організації
самостійної роботи

Саско Олена Іванівна

Кримінальне право (Загальна частина): практикум
Кримінальне право (Загальна частина), 2 курс

Видання друкується в авторській редакції